

– достатнього територіального обхвату із створенням зовнішньоекономічної агломерації, здатної діяти як єдине ціле на світових ринках;

– розширення числа нових, координації тих, що діють і розповсюдження позитивного досвіду виконаних міських проектів в рамках технічної допомоги, Україні, що надається, міжнародним співтовариством;

– створення системи активної пропаганди позитивного досвіду ведення бізнесу і проведення маркетингової політики міста на світових ринках;

– створення основ для розвитку людських ресурсів, реформування системи освіти з метою створення умов для повного використання міського потенціалу на користь його жителів.

1. *McLure Ch. Jr.* The Tax Assignment Problem: Ruminations on How Theory and Practice Depend on

History// National Tax Journal. – Vol. 54. – № 2 (June 2001). – P. 339 – 364

2. *Turnbull G.* Local Tax Base Sharing: An Incentive for Intergovernmental Cooperation // Georgia FRP report. – Georgia State University Press. – October 2002. – 50 p.

3. *Duranton G., Puga D.* Diversity and Specialization of Cities: Why, where and what does it matter?//CEPR Discussion Paper. – October 1999. – 25 p.

4. *Ющенко В.А.* Ми – одні з творців європейської культури, європейських цінностей // Аспекти самоврядування. – 2005. – № 3(29). – С. 6-7.

The issues of the day of creation of external economic strategy of seashore city Berdyansk, which is based on experience of independent activity of the Ukrainian cities and organizations as subjects of international cooperation, are examined in the article. A role and value of social connections and international economic cooperation is exposed for a city as difficult socially territorial unites.

Левада Д.О.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ ПРАЦІ (на прикладі Запорізької області)

У статті висвітлені основні проблеми формування регіонального ринку праці з урахуванням сучасних тенденції демографічного стану. Визначені напрямки регіональної політики у сфері зайнятості населення Запорізької області.

Ключові слова: ринок праці, демографічний стан, зайнятість, безробіття.

I. Вступ. Однією з найбільш значимих та невідкладних проблем розвитку Української держави є оздоровлення соціально-економічної та демографічної ситуації і формування стабільного і ефективного ринку праці. Процеси депопуляції і старіння населення, суттєві зміни в структурі зайнятості, порушення основних співвідношень у формуванні та реалізації трудової активності, падіння продуктивності праці та зниження рівня життя населення вимагають створення такого соціально-економічного середовища, яке стимулювало б впровадження в практику комплексної стра-

тегії формування зайнятості населення та соціально-економічного розвитку регіонів.

Теоретико-методологічну та методичну основу дослідження склали законодавчі та нормативні акти Української держави про працю і трудові ресурси, соціальний захист населення у період трансформації економічної системи. Вагомий внесок у дослідженні ринку праці справили роботи вітчизняних економістів, які займаються проблемами трудових ресурсів, зайнятості, функціонування ринку праці, соціального захисту населення – С.І.Бандура, Е.М.Лібанової, В.В.Онiкiєнко.

II. Постановка завдання – аналіз теоретико-методологічних підходів до вивчення ринку праці регіонів, раціонального використання трудових ресурсного потенціалу, вдосконалення механізму соціального захисту населення та оздоровлення соціально-демографічної і економічної ситуації на регіональному рівні.

III. Результати. Ринок праці адміністративної області є складовою частиною ринку праці країни. Він розуміється як сукупність

соціально-економічних відносин, що мають специфічні територіальні особливості, за допомогою яких здійснюється формування попиту і пропозиції на робочу силу в межах регіону. Саме робоча сила, як сукупність фізичних та духовних якостей, якими володіє та користується у процесі праці людина, є товаром на ринку праці [1]. Основоположні цілі функціонування ринку праці це, перш за все, забезпечення раціонального використання трудових ресурсів у галузевому та територіальному аспектах [2]. На нашу думку, методика суспільно-географічного дослідження ринку праці регіону, це: по-перше - вивчення головних чинників формування ринку демографічної ситуації та територіальної організації систем розселення, соціально-економічної інфраструктури регіону; по-друге – оцінка рівня та якості життя, умов їх праці; по-третє – системно-структурний аналіз власне ринку праці (попит і пропозиція на робочу силу, рівень зайнятості і безробіття, галузева структура і територіальна організація трудових ресурсів); по-четверте – прогноз та обґрунтування розвитку ринку праці регіону на перспективу.

Значна увага у методиці дослідження ринку праці повинна приділятися методам його регулювання. Вони дозволяють зняти соціальну напругу у суспільстві, забезпечують раціональне використання трудових ресурсів, позитивно впливають на соціально-економічний регіональний розвиток. На формування ринку праці Запорізької області найбільше впливають: демографічна ситуація, міграційний рух населення, система розселення, інфраструктура сільської місцевості, соціально-економічні та екологічні умови праці в господарстві. Найбільший вплив на формування ринку праці справляє демографічна ситуація, яка за останні роки значно погіршилася. Особливо негативним чинником відтворення трудових ресурсів Запорізької області є перевищення смертності над народжуваністю практично в 2 рази. Природний приріст населення коливається в межах – 9,2 – 15,7 чол./1000чол. Тому при прогнозуванні розвитку ринку праці перш за все слід враховувати депопуляційні процеси [3]. До чинників, які впливають на формування територіальної

структури ринку праці, належить система розселення, яка є досить стійкою, матеріально та просторово організованою основою формування територіальної організації ринку праці.

Ринок праці Запорізької області характеризується певною територіальною та галузевою структурою. У структурі населення, яке не працює, важливе значення має визначення категорій непрацюючих. Серед них переважають жінки (58,3%) та молодь віком до 28 років (36,9%). Однією з найбільш вразливих вікових груп серед потенційних безробітних є випускники шкіл. Тільки 13% випускників СПТУ вважають, що мають достатні шанси отримати роботу. Серед випускників вузів таких осіб у 4,2 рази більше. Це свідчить про те, що рівень освіти є важливим чинником конкуренції на ринку праці. Разом з тим саме серед найменш освічених категорій населення рівень безробітних найменший. Це пов'язано насамперед з тим, що ця категорія населення є найменш чисельною на ринку праці. З іншого боку, у країні все ще дуже низький рівень механізації та автоматизації праці, отже попит на фізичну працю залишається досить високим [3].

З віковою, статевою, професійною структурою безробіття пов'язана структура звернень до центрів зайнятості. Серед них знову ж таки виділяються жінки (57,6%) та молодь (38,3%). Питома вага влаштованих на роботу відносно всієї кількості тих, хто звернувся до центрів зайнятості, склала 26,9%. Відзначається сезонність звернень безробітних до центрів зайнятості. Вона має два чітко виражені піки – на початку та в кінці року (зимовий) та в кінці літа (літній). Це пов'язано із скороченням штатів у бюджетних організаціях на початку – в кінці року, а також працевлаштуванням в кінці літа випускників різноманітних навчальних закладів. На початок 2004 р. на ринку праці Запорізької області на одне вакантне робоче місце претендувало 28 чоловік із числа тих, що зайняті пошуками роботи. Особливо катастрофічною ситуація виявилася в віддалених сільських районах: Оріхівському, Вільнянському, Приазовському.

Загалом перспективи покращання ситуації на ринку праці Запорізької області повинні ґрунтуватися на поєднанні заходів державно-

го, регіонального та місцевого рівнів в єдину систему регулювання ринку. Однією з важливих умов управління та регулювання ринку праці суспільно-географічними методами є його структуризація в територіальному, галузевому, віковому, освітньому, професійному та соціальному структурних зрізах. Програма забезпечення зайнятості має бути широкомасштабною і включати вирішення певного комплексу проблем, пов'язаних з розвитком регіону. Насамперед це такі підпрограми: розвитку на селі інфраструктури соціально-комунального призначення; економічної допомоги розвитку приватної власності; житлового будівництва; розвитку сільського господарства і раціонального природокористування в сільській місцевості. Важливими каналами фінансування цих програм мають бути: бюджетне фінансування (у всіх розвинутих країнах світу сільське господарство є дотаційним); інвестиції підприємств (надходження з прибутку, від приватизації, із спеціально створених фондів); кошти громадських організацій, приватних осіб, селянських спілок. Крім прямої фінансової підтримки, важливе значення має підтримка вітчизняного виробника на споживчому ринку; заборона ввозу неякісних закордонних продовольчих товарів за демпінговими цінами; забезпечення сприятливого інвестиційного середовища для закордонних інвесторів. Це буде сприяти розвитку агропромислового виробництва і, отже, створенню додаткових робочих місць.

У системі регулювання ринку праці важливе значення має соціальний захист. Він має здійснюватися у відповідності до структури безробітних або частково чи тимчасово непрацюючих. Насамперед це допомога жінкам, непрацюючій молоді та інвалідам. Державними органами управління та центрами зайнятості вже проводяться такі важливі заходи регулювання ринку праці, як: працевлаштування громадян на основі використання резервів та перерозподілу робочих місць; організація громадських робіт; професійна підготовка та перепідготовка кадрів у відповідності до попиту на робочу силу.

IV. Висновки. Запорізька обласна програма регулювання ринку праці уособлює заходи, які враховують демографічну ситуацію на

селі, старіння населення; забезпеченість жителів регіону об'єктами соціальної та виробничої інфраструктури, рівень матеріального забезпечення, роздержавлення, приватизацію, розвиток різних форм власності та організації виробництва, рівень зайнятості та безробіття.

Загальними заходами для області є підвищення рівня інженерно-комунікаційного облаштування регіону, збільшення обсягу соціально-побутових послуг, розвиток рекреації та екологічний захист, підвищення загальної культури життя, у тому числі відродження прогресивних національних традицій, звичаїв, свят тощо. Джерелами фінансування цих заходів можуть бути:

- впровадження податкових пільг для підприємців усіх форм власності;
- приватні пожертвування та кошти громадських фондів соціально-економічного спрямування.

- постійна цілеспрямована фінансова підтримка розвитку регіону державою;

Враховуючи відмінності у системі розселення, людності населених пунктів, інфраструктури, рівня та структури зайнятості, безробіття, необхідно диференціювати заходи наступним чином:

- особливої систематичної та всебічної підтримки виробництва, інфраструктури, транспортних комунікацій потребують села новостворених Великобілозірського та Розівського районів. Визначення Великої Білозірки та Розівки як центрів організації сільської території направлене на активізацію всіх напрямів життєдіяльності – виробництва, реалізації продукції, послуг, освіти та культури;

- для внутрішніх та північних районів – Оріхівського, Токмацького, Чернігівського, Пологівського, Гуляйпільського, Ново миколаївського, на наш погляд, необхідна інша група цілеспрямованих заходів регулювання ринку праці. Вони характеризуються віддаленим положенням по відношенню до головних міст – центрів розвитку Запорізької області – Запоріжжя, Мелітополя та Бердянська; традиційно важливих для степової зони водних джерел – Дніпра, Чорного та Азовського морів. Це зумовило недостатній розвиток шляхової внутрішньо- та міжгосподарської мережі, закладів громадського харчування, охорони здо-

рову та відпочинку. Саме в цих напрямках має розвиватися ринок праці, доцільна організація громадських робіт;

- заходи по раціоналізації ринку аграрної праці в південних районах області – Бердянському, Приморському, Приазовському мають враховувати їх унікальний рекреаційний потенціал. Розвиток рекреації має базуватися перш за все на високоякісному продовольчому забезпеченні. Часто воно здійснюється приватними підприємцями, малими фірмами, які не в змозі забезпечити рівень товарності продукції та обслуговування. Між тим спеціалізація на продовольчому забезпеченні рекреаційних зон допомогла б створити нові робочі місця в цих районах;

- у приміських районах – Мелітопольському, Запорізькому, Василівському, Камуянсько-Дніпровському, Новомиколаївському велике значення має організація та фінансування громадських робіт, в першу чергу природоохоронних – впорядкування селітебних ландшафтів,

будівництво сучасних автомагістралей з відповідною інфраструктурою, створення зон масового відпочинку для міських та сільських жителів. Створенню додаткових робочих місць будуть сприяти і структурні зрушення в спеціалізації сільського господарства та використанні сільськогосподарських робіт.

1. Богиня Д.П. Соціально-економічний аспект праці в регіонах з підвищеним рівнем безробіття// Україна: аспекти праці. – 1998. – № 1. – С.3-9.

2. Долішній М.І., Алушко С.М., Бандур С.І. Трудовий потенціал і зайнятість: теоретичні основи та регіональні особливості. – Ужгород: Карпати, 1997. – 422с.

3. Економічна активність населення Запорізької області/ Статистичний збірник. – № 05-15/228. – 2005. – 216 с.

In the given article the basic problems of the regional market labour formation have been observed, taking into consideration the modern tendencies of demographic state in Zaporozhye region. The principal trends of the regional policy in the sphere of population employment have been singled out.

Угрин М.В.

РОЗВИТОК МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ РЕГІОНУ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІ

У статті розглянуто галузеву структуру малих підприємств Івано-Франківської області, демографічні події, що відбулись за останні роки, обсяги реалізованої продукції (робіт, послуг) підприємств з різними видами діяльності та формами власності.

Ключові слова: стратегія розвитку, динаміка, попит, пропозиція, галузева структура.

І. Вступ. Сучасний стан економічного, політичного та соціального розвитку нашої держави зумовлює використання об'єктивної оцінки тих процесів і змін, які мають місце в період державотворення. Тому, діяльність підприємств малого бізнесу в ринкових умовах господарювання постійно потребує істотного вдосконалення системи управління виробництвом з використанням поточних розрахунків та глибоким економічним аналізом. Серед численних змін, що відбулись в Україні

з часу набуття політичної незалежності найпомітніше місце посідають зміни, що відбулись в процесі реформування підприємств та організацій в зв'язку із зміною форм власності та видів економічної діяльності. Історичний досвід суспільного розвитку стверджує, що в усіх випадках перемагає та соціально-економічна формація, яка забезпечує якісно вищий рівень суспільства порівняно з попередньою, яку вона змінює. В умовах ринкових економічних відносин основна увага приділяється розвитку підприємств незалежно від їх підпорядкування та форм власності, оскільки саме на цьому рівні створюються мета – матеріальні блага, надаються необхідні послуги.

Ефективне управління підприємством вимагає глибокого економічного аналізу, особливості якого є процес пізнання на основі інформаційного зображення явищ і процесів господарської практики. Чим детальніша і точніша інформаційна модель економічної системи будь-якого рівня, тим кращі можли-